KOVÁCS DEZSŐ

REVÜ A PANCSOLÓ KISLÁNYHOZ

Én sok jót kaptam a Kádár-rendszertől, ez az igazság - suttogja el Horváth Péter hangjátékának (színpadi játékának?) hő-se, a kisfiú -, egy másik rendszerben a „ Götli Judit soha a büdös életben nem tán-colt volna velem." De hát, mint megtudjuk, abban az átkosban táncolt, mégpedig a békéscsabai tiszti klub dísztermében, ha nem is önszántából, hanem Gazsi tanár parancsára.

A korábban (József Attila Színház, 1991) már jelentékeny színpadi sikert kasszírozott hangjáték ironikusan vagy gyermeki naivitással kommentáló kisfiúja feszes táncrendű társadalmi revü konferansziéjává avanzsált Kaposváron: Bezerédi Zoltán, a rendező munkatársaival így vélte leginkább feloldhatónak a darab epikus jelenetfűzésének és színpadi alkalmasságának dilemmáit.

A Csao, *Bambino* kritikusai megírták már, hogy e mű lazán felskiccelt epizódjainak sora csak nagy jóindulattal tekinthető színpadi alkotásnak, ám a jelenetek közé ékelt korabeli slágerek, amelyek a hatvanas évek miliőjét hivatottak felidézni, drámai töltetet és atmoszférát adhat-nak a játéknak. Bezerédi látszólag nem is tett mást, mint - Imre Zoltán professzionális eleganciájú koreográfusi közreműködését segítségül híva - dramatizálta a zenés betéteket, s egy roppant dinamizmusú, ironikus alapszólamú revübe csomagolta a mű epikus cselekményét. Mindezt persze megfejelte Lipics Zsolt bájosan üde konferansziéjának dramaturgiailag hangsúlyos szerepeltetésével, Cselényi Nóra korfestő-en mozgalmi, felidéző erejű jelmezeivel, Horgas Péter játékos és attraktív díszleteivel, Bányai Ta-másnak a lépcsőzetesen osztott színpadot beragyogtató lokálfényeivel. Eközben a zenés-tán-cos, ironikus revü prózai „librettóját" is meglehetős szabadsággal kezelve megkísérelte a közbeékelt epizódokat drámai életre kelteni, s a színpadi szituációk precíz kidolgozásával az egyéb-ként vázlatos drámai alapanyagot feldúsítani. Szándékát - ennyit előre kell bocsátani - nem követte mindig siker, elsősorban, azokon a pontokon nem, ahol az epikus anyag „ellenállt" mindennemű dramatizálásnak, s megmaradt - az eredeti változat szerinti - színtiszta elbeszélés-nek.

Horváth Péter darabjában a kisfiú (önéletrajzi fogantatású) életfoszlányai peregnek le előt tünk: egy nyiladozó értelmű kamasz eszmélését és rácsodálkozását látjuk az őt körülvevő világra, az ötvenes évek elnyomatására s a hatvanas évek tomboló konszolidációjára. Mindezt gyermeki optikán át szemlélhetjük, majdnem pontosan úgy, ahogy a hetvenes-nyolcvanas évek új prózája és filmművészete a maga korszakos teljesítményeiben, Bereményitől Gothárig és Esterházyig, felfedezte és birtokba vette az ideológiai torzításoktól mentes valódi magyar történelmet. Az emlékezet szeszélyes rendje szerint beúszó epizódokban megismerhetjük a kompromisszumokra kész színésznő mamát, az ötvenhatos „nemzeti hős" rendező apát, aki a börtönből szabadulva lesz a konszolidáció beszervezett áldozata, a nagyszülőket s a gyerekek világát, az iskolai ünnepélyeket, a polgárok életébe terpeszkedő állam kötelező rituáléit. Mindezek az életfoszlányok, kollektív és magánéleti életdarabkák víziószerűen hullámoznak végig a játékon, míg a történéseket drámai értelemben hitelesíteni a fölhangzó korabeli slágerek hivatottak: a Csao, Bambino, a Barnabőrű hableány, a Járom az utam, az Ugye, te is akarod stb.

Kaposváron a rendezői hangsúly nem a történetmondás mikéntjére vagy a történetek értelmezésére került, hanem a szédítő iramú revüre, amely egyaránt képes felidézni a korabeli hangulatokat és életérzéseket, valamint azok ironikus kommentárját nyújtani: a banális és mégis nosztalgikus erejű egykori slágerek mozgalmas, vad és fergeteges táncbetétekben és kórusokban idéztetnek meg, mintegy a korszak ad absurdum fokozott közösségi rituáléjaként. S ebben a stilizációban már szemléletmód és világlátás sűrűsödik: ugyanaz a kegyetlen tönkreironizálása az egykor sokak által értett és használt nyelvnek, mint e színház legendás operett-előadásaiban vagy forradalmi színműátirataiban.

Bezerédi a stilizációnak lényegében ugyanahhoz az eszközéhez nyúl rendezőként, mint számos elődje: a kiüresedett formákra, közhelyes tartalmakra építő egykori „tömegművészet" bornírtságát azzal mutatja fel, hogy formálásmódját végletekig élezve állítja elénk az egykori köznyelv „monumentális idiotizmusát". Mindeközben persze ügyel arra is, hogy a prózai szituációkat - az írói anyag megformáltságának határain belül - kidolgozza. Rendezői erejét leginkább az olyan epizódok aprólékos megformálása mutatja meg, mint amikor például a börtönből megtért apa a fürdőkád szélén ücsörögve okítja a nagybetűs életre fiait. A meg-tört és a családi terrornak dacosan ellenálló férfi (Lukáts Andor) egyre lejjebb csúszik, végül alámerülve a kádban eltűnik szemünk elől,

Molnár Piroska (Nagymama) és Spindler Béla (Tiszt)

csak zsörtölődő hangját halljuk még hosszasan, s hallják a fiai is, míg a hangfoszlányokat el nem nyomja a fölerősödő hangzavar. Másutt az ágyból kiugrasztott pótférj (Szalma Tamás) szaltóján kacaghatunk: az anyja viszonyát ugyancsak rossz szemmel néző öcs akciója nyomán nyekkenve terül el a langaléta férfi a színen. De ilyen rendezői remeklés, amikor a Nagyapa (Hetey László) és a Nagymama (Molnár Piroska) egy presszó asztalánál ugyanannak a kedvesnek vallanak szerelmet és sírják el életük bánatát: Kamill(a) (Spindler Béla) a szó szoros értelmében félig férfi, félig nő, aszerint, hogy melyik oldalát fordítja felénk.

Az efféle, ötletesen kitalált és pontosan kidolgozott szituációk ugyanúgy az előadás erényei közé sorolandók, mint a biztos kézzel irányított csapatjáték, a pergő ritmus, a professzionálisan vezényelt tánckar és kórus. Mindenki, a legkisebb epizódfiguráig, roppant odaadással teszi a dolgát, énekel, táncol; szemmel láthatóan élvezettel vesz részt a közös mókázásban.

Lipics Zsolt önvallomásos kommentátor-konferansziéjának palettáján egyaránt ott a naiv gyermeki báj, a fiatalos lelkesültség és az ismeretlen világra rácsodálkozó ifjú ember szenvedélyessége: miközben szüntelenül „lereagálja" az eseményeket, igazi drámát él át, az önmegismerés és önszembesülés drámáját. Az öccsét megformáló Znamenák István mackós darabossággal és fanyar egykedvűséggel, a Gazsi tanárt adó Hunyadkürti György sunyi demagógiával és rámenősséggel, Mancika tanárnő (Tóth Nóra) börtönfegyőri ridegséggel és határozottsággal vesznek részt a játékban.

S aztán újra meg újra felhangzanak a jól ismert olcsó dalocskák, egykori ifjúkorunk rettenthetetlen slágerei, s a csillogó revüt elborítják az ismerős rekvizitumok: az úttörőmozgalom, a tánciskolák, az iskolai ünnepélyek és jelmezversenyek elmaradhatatlan kellékei. A rendező a revü táncrendje mellett legtöbbet talán e látványos „instrumentumokra" bízott, amelyek bár korfestő erejűek, önmagukban gyakran kevés-nek bizonyulnak egy egész világ felidézéséhez. Az eszme torzonborz klasszikusai, a dzsinnek dzsessz-zenekarba tömörülve riogatnak, míg a villódzó diszkólámpák fénye jótékony homályba nem borítja őket.

Nézői szíveket megcélzó habkönnyű nosztalgiarevüt látunk hát vagy zenés-táncos-ironikus társadalmi faggatózást történelmi közelmúltunkról? Valószínűleg mindkettőt. Csak örülhetünk, hogy a mérleg nyelve, szerencsénkre, ezúttal mégis az utóbbi felé billent. Mert a cukormázzal való leöntés helyett célszerű önkritikusan és öniro-nikusan is megvizsgálni egyre aktívabbnak és rejtélyesebbnek mutatkozó közelmúltunkat. Ama kis dalocskákról nem is beszélve, amelyek, lám, maradandóbbnak bizonyulnak, minta szobrok: ledönthetetlenek.

Lukáts Andor (Ő), Lipics Zsolt (Én) és Pogány Judit (Anya) (Ilovszky Béla felvételei)

Horváth Péter: Csao, *Bambino (kaposvári Csiky Gergely Színház)*
Díszlet: Horgas Péter. *Jelmez:* Cselényi Nóra. Maszkok: Szabó Mária. *Koreográfus:* Imre Zoltán. *Zeneí vezető:* Hevesi András. *Világítástervező:* Bányai Tamás. *Rendező:* Bezerédi Zoltán.
Szereplők: Lipics Zsolt, Znamenák István, Lukáts Andor, Pogány Judit, Molnár Piroska, Hetey László m. v., Spindler Béla, Hunyadkürti György, Tóth Nóra, Szalma Tamás, Csapó Virág f. h., Karsai Edina, Grág Csilla, Adorján Zsuzsa, Varga Anikó, Karácsony Tamás, Csapó György, Kelemen József, Tóth Géza, Némedi Árpád, Spindler Béla, Márton Eszter, Tóth Béla, Törköly Levente, Kisvárday Gyula, Lugosi György, Serf Egyed, Pálfy Alice, Kósa Béla, Otlik Ádám, Cseszárik László, Lecsó Péter, Dunai Károly, Szücs Ági, Orsós Juli, Pálffy Zsuzsanna, Szigethy Brigitta, Gömöri Judit, Fekete Katalin, Megyes Melinda.

KÁLLAI **KATALIN**

ÁSZOK A KÖRÚTON

WERFEL: JACOBOWSKY ES AZ EZREDES

Mi kell a körúti nézőnek? Egy könnyű háborús darab két „békebeli" sztárral. Polgári színház, ahol az entréenál felszabadultan tapsolhat, ahová ünneplőt vehet, a szünetben üzletről fecserészhet, és a büfében gasztronómiai reminiszcenciákat fölkeltő cukrászárut kap.

Vagyis mi kell a körúti nézőnek?

Werfel tragikomédiája *tragí* nélkül, rejtői humorral és 1993-as köznyelvi kiszólásokkal. (Bár illőbb lenne királyhegyis humort emlegetni, hisz a *Jacobowsky* és az ezredest Királyhegyi Pál ültette át magyarra, Körmöczy Lászlóval - erről ugyan a színlap hallgat - be is mutatták a háború után a Belvárosi Színházban, Dénes György, Ráday Imre és Mezei Mária főszereplésével.) De ez még nem minden, ettől még nem kéne pótszékezni a színházat. Kell hozzá még két címszereplő, két név, melyeknek, főként így együtt, ellenállhatatlan vonzerejük van: Darvas és Garas.

Nagyon úgy néz ki, hogy Balázsovits Lajos, a Játékszín új igazgatója pontosan tudja, mi kell a